

911.6 1437
DEBRECENI EGYETEM

Martonné Erdős Katalin

MAGYARORSZÁG TÁJFÖLDRAJZA

*Környezettanár, földrajztanár,
környezetkutató és geográfus szakos
hallgatóknak*

Debrecen, 2001

TARTALOM

1. Földrajzi helyzet	6
2. Ósföldrajz.....	6
2.1. A Kárpát-medence nagyszerkezeti viszonyai.....	6
2.2. Elő- és óidei kőzeteink.....	8
2.3. A triász és jura a Tethys-óceán kinyílásának időszaka	9
2.4. A nagy átrendeződés időszaka (felsőjura–óharmadidőszak).....	10
2.5. A geomorfológiai inverzió és a vulkánosság kora	14
2.6. A mai domborzat kiformalódása (pliocén, pleisztocén, holocén)	17
3. Változékony éghajlat	24
3.1. Ciklonok és anticiklonok szerepe	24
3.2. A medence helyzet következményei	26
3.3. A domborzat módosító hatása.....	28
3.4. Antropogén hatások	28
4. Vízföldrajzi viszonyok	30
4.1. Vízfolyások	30
4.2. Állóvizek.....	36
4.2.1. Balaton.....	36
4.2.2. Egyéb állóvizek	40
4.3. Felszín alatti vizek.....	41
5. Talajok.....	43
6. Élővilág	46
6.1. Növényvilág.....	46
6.2. Állatvilág.....	49
7. Magyarország tájai.....	51
7.1. Tájtypusok és tájbeosztás	51
7.1.1. Hazánk tájtypusai	52
7.1.2. Magyarország tájbeosztása	53
7.2. Az Alföld tájtypusai	59
7.2.1. Futóhomokos hordalékkúp-síkságok	59
7.2.1.1. Felszínfejlődés, domborzat.....	59
7.2.1.2. Éghajlati, vízrajzi, talajtani és növényföldrajzi viszonyok	62
7.2.2. Lösszel fedett hordalékkúp-síkságok	65
7.2.2.1. Felszínfejlődés, domborzat	65
7.2.2.2. Éghajlati, vízrajzi, talajtani és növényföldrajzi viszonyok	70
7.2.3. Ártéri síkságok.....	72
7.2.3.1. Felszínfejlődés, domborzat	72
7.2.3.2. Éghajlati, vízrajzi, talajtani és növényföldrajzi viszonyok	76
7.2.4. Medenceperemi (teraszos) hordalékkúp-síkságok.....	79
7.2.4.1. Felszínfejlődés, domborzat.....	79
7.2.4.2. Éghajlati, vízrajzi, talajtani és növényföldrajzi viszonyok	81
7.3. A Kisalföld tájtypusai	82
7.3.1. Ártéri síkságok.....	82

7.3.1.1.	Felszínfejlődés, domborzat	82
7.3.1.2.	Éghajlati, vízrajzi, talajtani és növényföldrajzi viszonyok	84
7.3.2.	Medenceperemi (teraszos) hordalékkúp-síkságok.....	87
7.3.2.1.	Felszínfejlődés, domborzat	87
7.3.2.2.	Éghajlati, vízrajzi, talajtani és növényföldrajzi viszonyok	89
7.4.	A Nyugat-magyarországi-peremvidék	90
7.4.1.	Kristályos kőzetekből felépülő alacsony középhegységek és a hozzájuk kapcsolódó eróziós-deráziós völgyekkel tagolt dombságok.....	90
7.4.1.1.	Felszínfejlődés, domborzat	90
7.4.1.2.	Éghajlati, vízrajzi, talajtani és növényföldrajzi viszonyok	93
7.4.2.	Medenceperemi kavicsos hordalékkúp-síkságok és eróziós-deráziós völgyekkel tagolt önálló dombságok.....	95
7.4.2.1.	Felszínfejlődés, domborzat	95
7.4.2.2.	Éghajlati, vízrajzi, talajtani és növényföldrajzi viszonyok	98
7.5.	A Dunántúli-dombság.....	100
7.5.1.	Futóhomokos hordalékkúp-síkságok	100
7.5.1.1.	Felszínfejlődés, domborzat	100
7.5.1.2.	Éghajlati, vízrajzi, talajtani és növényföldrajzi viszonyok	101
7.5.2.	Ártéri síkságok	102
7.5.2.1.	Felszínfejlődés, domborzat	102
7.5.2.2.	Éghajlati, vízrajzi, talajtani és növényföldrajzi viszonyok	102
7.5.3.	Önálló dombságok	103
7.5.3.1.	Felszínfejlődés, domborzat	103
7.5.3.2.	Éghajlati, vízrajzi, talajtani és növényföldrajzi viszonyok	107
7.5.4.	Karbonátos kőzetekből és homokkőből álló alacsony középhegységek és az előterüket képező eróziós és deráziós völgyekkel tagolt hegylábfelszínek, dombságok	109
7.5.4.1.	Felszínfejlődés, domborzat	109
7.5.4.2.	Éghajlati, vízrajzi, talajtani és növényföldrajzi viszonyok	112
7.6.	Dunántúli-középhegység.....	113
7.6.1.	Uralkodóan karbonátos kőzetű alacsony középhegységek és hegységbeli, hegységelőtéri dombságaik.....	114
7.6.1.1.	Felszínfejlődés, domborzat	114
7.6.1.2.	Éghajlati, vízrajzi, talajtani és növényföldrajzi viszonyok	133
7.6.2.	Magmás, palás kőzetekből álló alacsony középhegység	139
7.6.2.1.	Felszínfejlődés, domborzat	139
7.6.2.2.	Éghajlati, vízrajzi, talajtani és növényföldrajzi viszonyok	141
7.7.	Észak-magyarországi-középhegység.....	141
7.7.1.	Vulkáni és üledékes kőzetű (alacsony) középhegységek és hegységbeli, hegységelőtéri dombságaik.....	142
7.7.1.1.	Felszínfejlődés, domborzat	142
7.7.1.2.	Éghajlati, vízrajzi, talajtani és növényföldrajzi viszonyok	158
7.7.2.	Karsztos hegyvidékeink.....	162
7.7.2.1.	Felszínfejlődés, domborzat	162
7.7.2.2.	Éghajlati, vízrajzi, talajtani és növényföldrajzi viszonyok	170
7.7.3.	Az Észak-magyarországi-medencék	172

7.7.2.1. Felszínfejlődés, domborzat 172

7.7.2.2. Éghajlati, vízrajzi, talajtani és növényföldrajzi viszonyok 179

Irodalom..... 183